

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Waloryzacja łąk w otulinie Karkonoskiego Parku Narodowego

Remigiusz Pielech (*Uniwersytet Jagielloński*)

Marek Malicki (*Uniwersytet Wrocławski*)

*Poprawa stanu łączności ekologicznej jako kluczowe wyzwanie dla
ochrony przyrody w parkach narodowych
Jelenia Góra, 6-8 marca 2024*

Plan prezentacji

1. Co to jest waloryzacja przyrodnicza i po co się ją wykonuje
2. Założenia metodyczne projektu waloryzacji łąk w otulinie KPN
  - Jakie cechy łąk były oceniane
  - Jakie wskaźniki wykorzystano do ich oceny
3. Wyniki waloryzacji
4. Wpływ historii użytkowania na bioróżnorodność łąk
5. W jaki sposób wyznaczyć priorytety dla ochrony ekosystemów łąkowych?

Waloryzacja przyrodnicza

- ✓ Określenie wartości przyrodniczej danego obszaru lub obiektu przyrodniczego.
- ✓ Uporządkowanie waloryzowanych elementów względem ocenianej cechy (np. liczba gatunków chronionych, naturalność).
- ✓ Umożliwia wyznaczenie priorytetów w ochronie przyrody (które obiekty są najcenniejsze?)
- ✓ Umożliwia wskazanie miejsc do podjęcia działań czynne ochrony

Etapy projektu:

- ✓ Stworzenie metodologii waloryzacji łąk w otulinie Karkonoskiego Parku Narodowego
  - ✓ charakterystyka badanych obiektów
  - ✓ opracowanie zestawu ocenianych cech i wskaźników

Kilkadziesiąt wskaźników dotyczących wielkości, historii użytkowania, różnorodności i bogactwa łąk.

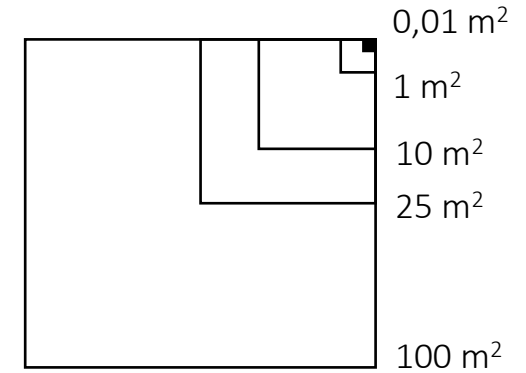

Kompleks łąk

Dwie skale przestrzenne

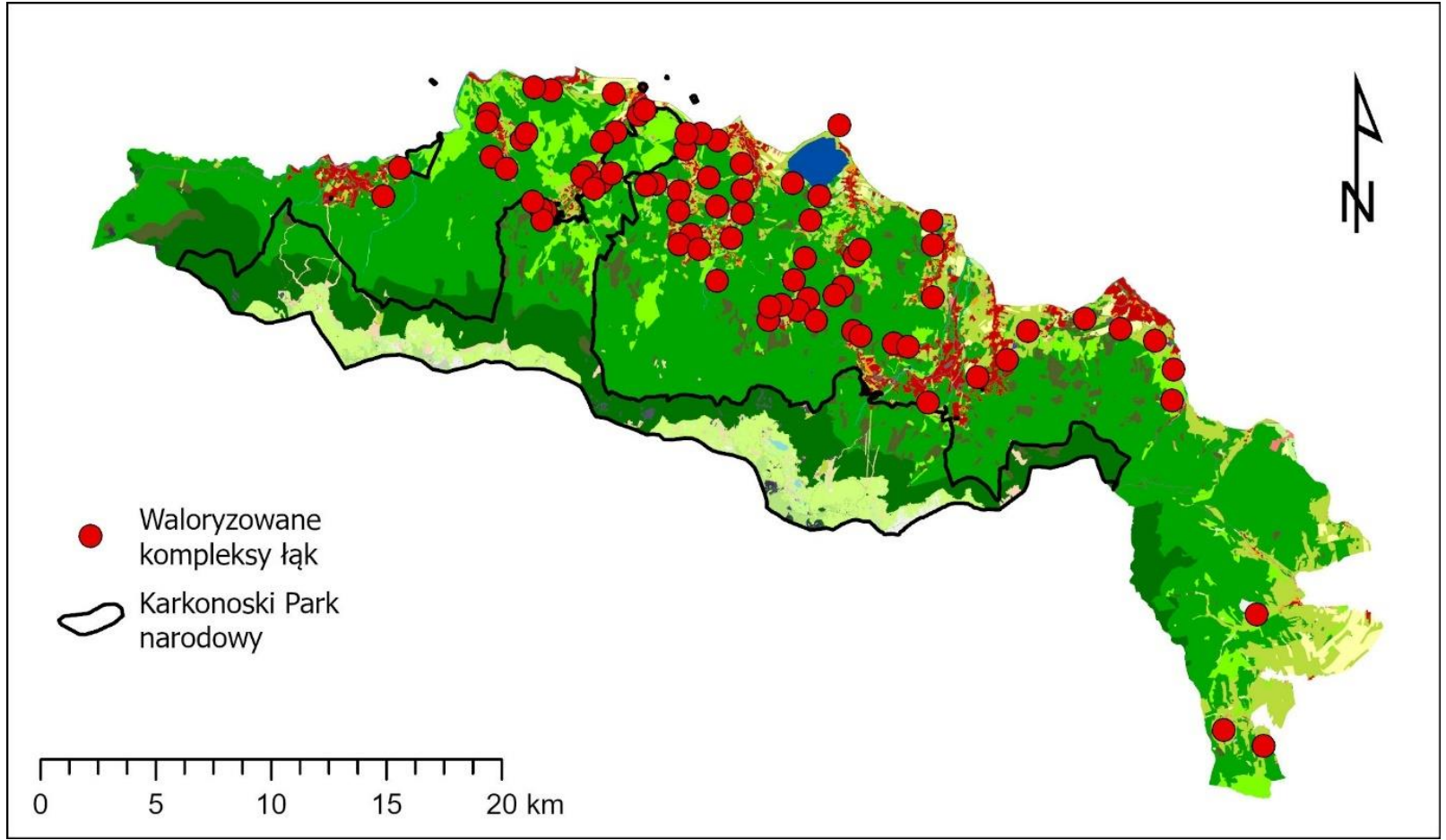
- zagnieżdżone poletka badawcze
- wskaźniki dla poletek badawczych

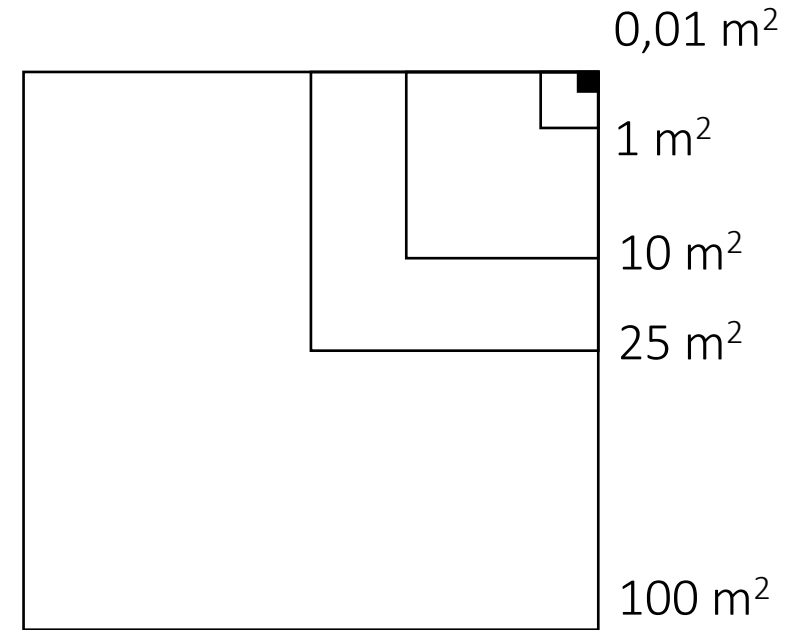
- mapa zbiorowisk
- wskaźniki dla całego kompleksu

Etapy projektu:

- ✓ Stworzenie metodologii waloryzacji łąk w otulinie Karkonoskiego Parku Narodowego
  - ✓ opracowanie zestawu ocenianych cech i wskaźników
- ✓ **Wykonanie pilotażowych badań**
  - ✓ wytypowanie kompleksów łąk
  - ✓ prace terenowe
  - ✓ opracowanie danych

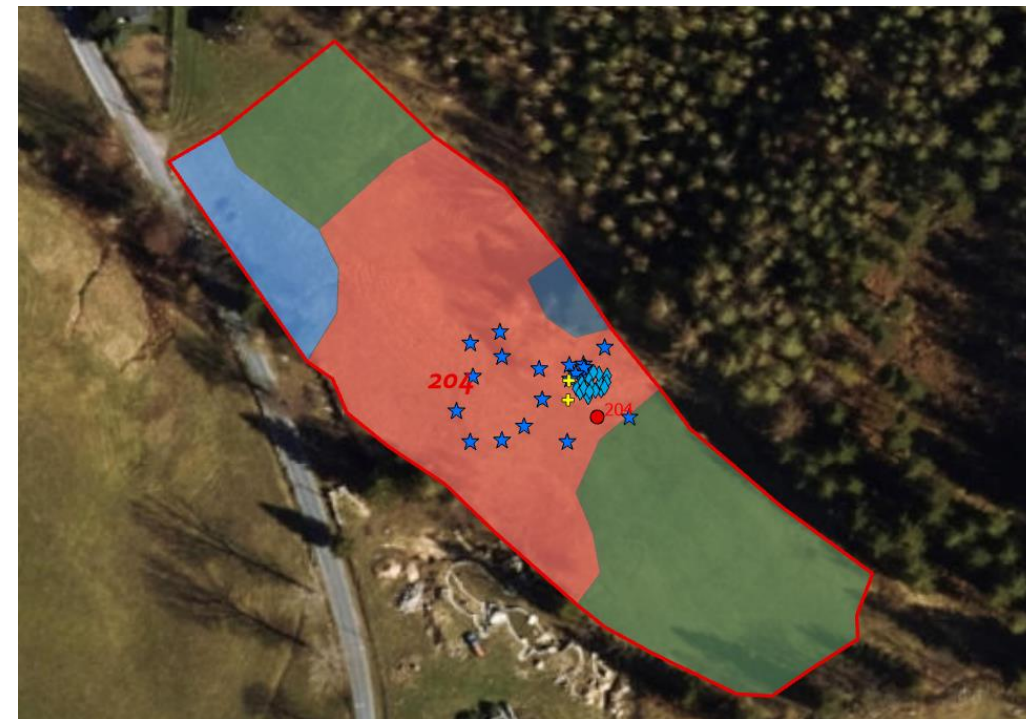
Spisy florystyczne na 5 zagnieżdżonych poletkach badawczych (0,01 – 100 m²)

Na powierzchni 25 m² – dodatkowo szacunkowy udział poszczególnych gatunków

☐ Kartowanie roślinności

☐ Inwentaryzacja wybranych grup roślin:

- Rzadkie
- Chronione
- Nektarodajne
- Lecznicze
- Inwazyjne

Legenda

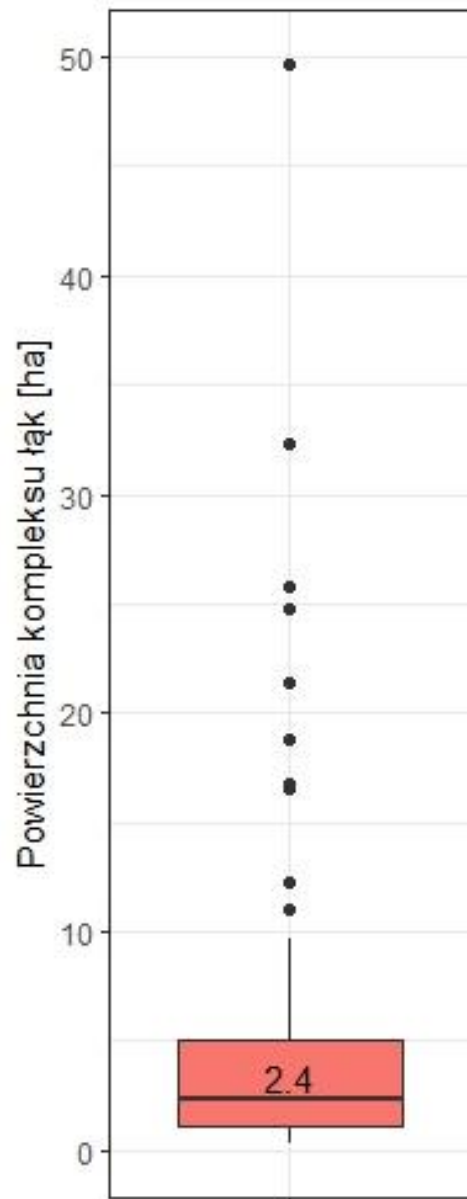
+	Gatunki Rzadkie		Szuwary niskoturzczykowe (torfowiska przejściowe) (Caricion cannescenti-nigrae)		Borówczyska i wrzosowiska (Genisto pilosae-Vaccinion)		Szuwary trzcinowe (Phragmition australis)
▲	Gatunki Chronione		Torfowiska węglanowe (Caricion davallianae)		Szuwary wielkoturzczykowe (torfowiska niskie) (Mugno-Caricion)		Łąki konietlicowe (Polygonum bistortae-Trisetion flavescens)
◆	Gatunki Lecznicze		Źródlika (Caricion remotae)		Łąki zmiennowilgotne (Molinion caeruleae)		Zbiorowiska krzewów (oszyjki) (Rhamno-Prunetea)
★	Gatunki Nektarodajne		Intensywnie wypasane pastwiska (Cynosurion cristati)		Ubogie i wilgotne murawy bliźniczkowe (Nardo strictae-Juncion squarrosi)		Torfowiska wysokie (Sphagnion magellanici)
●	Gatunki Inwazyjne		Zbiorowiska porębowe (Epilobietea angustifolii)		Szuwary mozgowe (Phalaridion arundinaceae)		Murawy bliźniczkowe bogate w gatunki (Violion caninae)
■	Ziolorośla górskie (Adenostylion alliariae)		Nitrofilne okrajki (Gallio-Urticetea)				Granica_KPN
■	Łąki rajgrasowe (Arrhenatherion elatioris)						
■	Zbiorowiska ruderalne (Artemisietea vulgaris)						
■	Łąki wilgotne (Calthion palustris)						

Etapy projektu:

- ✓ Stworzenie metodologii waloryzacji łąk w otulinie Karkonoskiego Parku Narodowego
  - ✓ opracowanie zestawu ocenianych cech i wskaźników
- ✓ Wykonanie pilotażowych badań
  - ✓ wytypowanie kompleksów łąk
  - ✓ prace terenowe
  - ✓ opracowanie danych
- ✓ **Walidacja metodyki i analiza wyników badań**
  - ✓ ocena trafności wyboru zastosowanych wskaźników
  - ✓ ocena wartości przyrodniczych badanych łąk

Charakterystyka wybranych wskaźników - wyniki

Wielkość płatu łąki

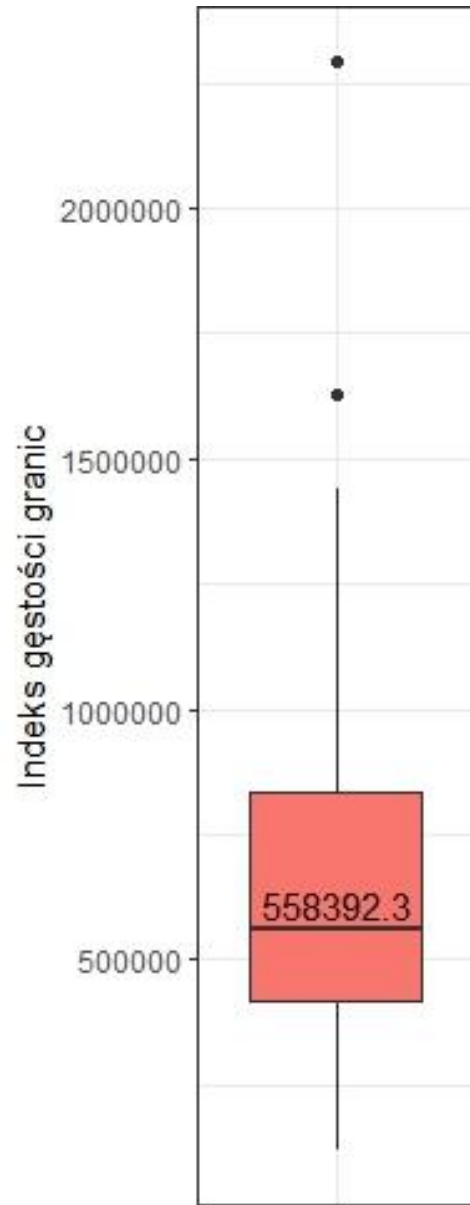
Im większa łąka tym więcej gatunków roślin i zwierząt

Większe łąki są często bardziej zróżnicowane siedliskowo

Przeciętna wielkość badanego kompleksu – 2,4 ha

Jedynie $\frac{1}{4}$ wszystkich przebadanych kompleksów była większa niż 5 ha

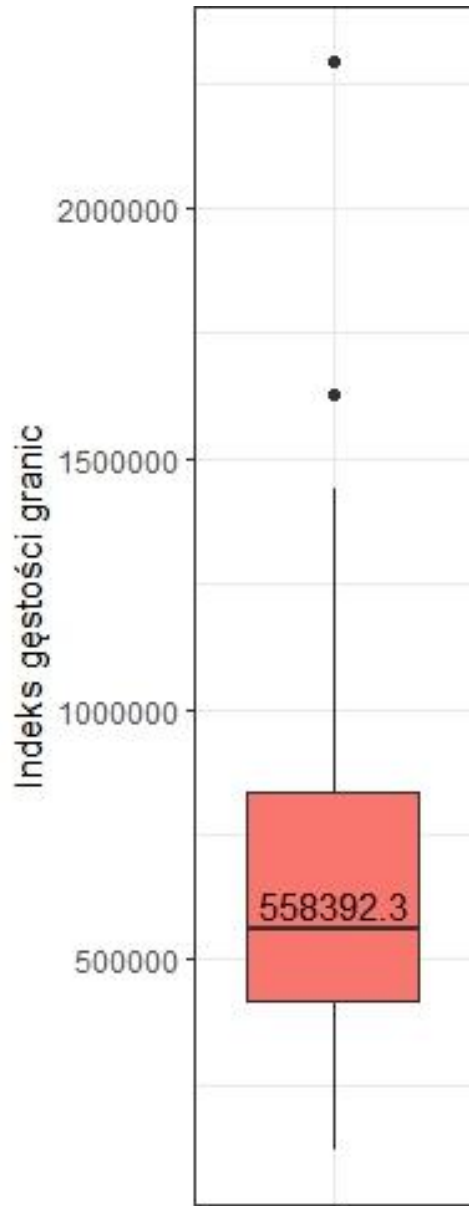
Indeks gęstości granic

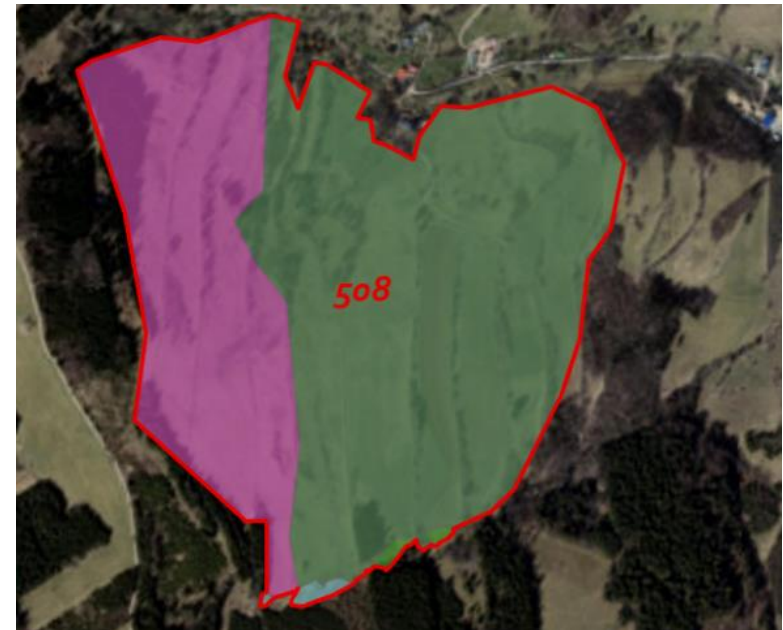
Określa wewnętrzne zróżnicowanie płątów wyróżnionych zbiorowisk roślinnych.

Długość granic pomiędzy zbiorowiskami roślinnymi, wyrażona w metrach i przypadająca na jeden hektar powierzchni łąki.

Indeks gęstości granic

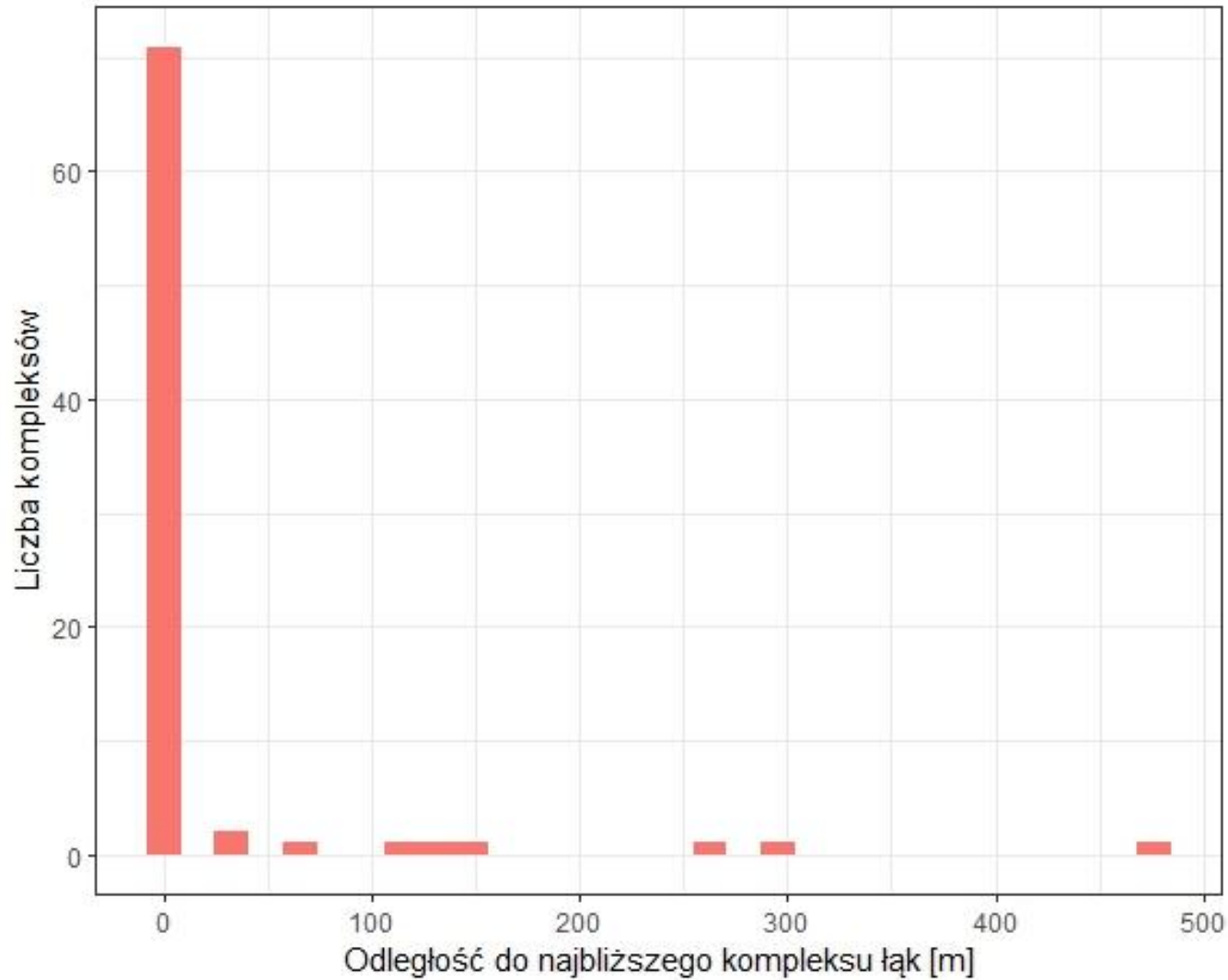

(kompleks 315, IG = 1 115 470,0)

(kompleks 508, IG = 120 887,4)

Indeks bliskości

Określa stopień izolacji danego płatu łąki.

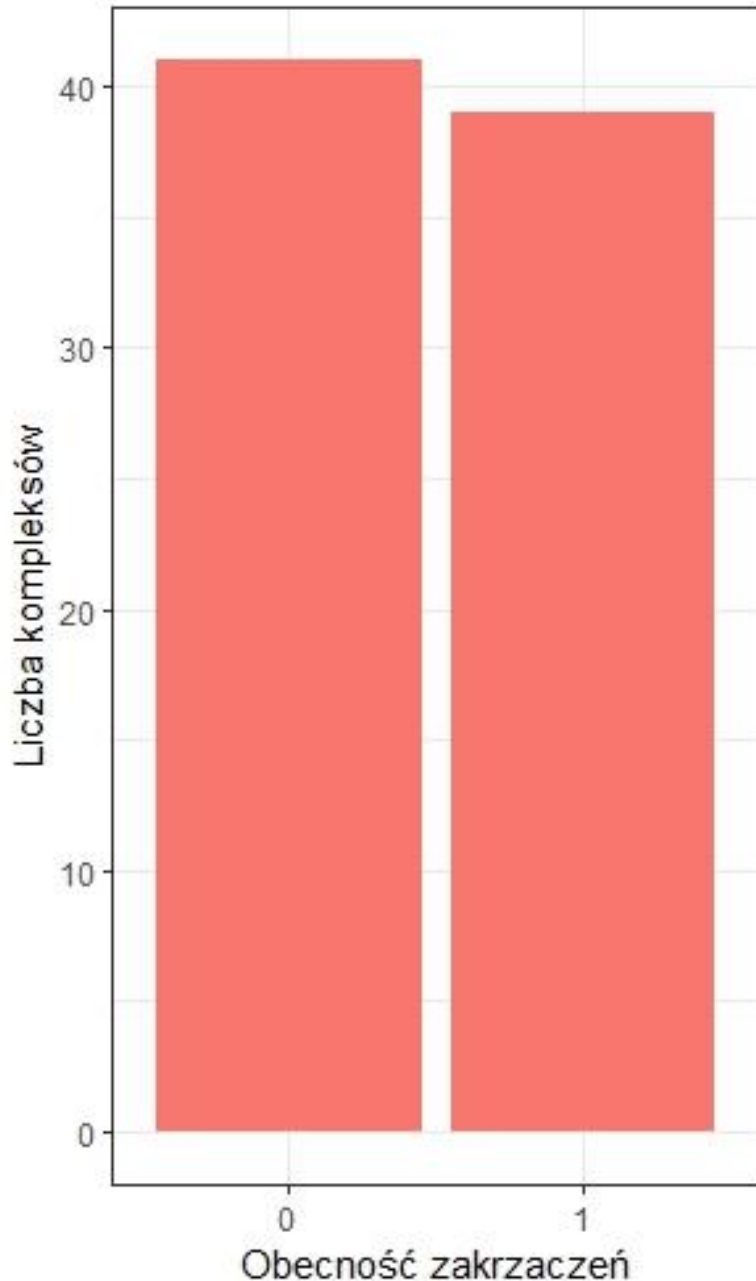
Większość łąk nie była izolowana – stanowiły części większych kompleksów

Przykłady łąk pozostających w izolacji, otoczonych przez zbiorowiska leśne i zabudowania

Obecność zakrzewień

Obecności zakrzewień oraz liniowych obiektów krzewów i drzew

Jego znaczenie i wykorzystanie zależy od rozpatrywanego kontekstu:

- pozytywne, gdy pojedyncze elementy zwiększają przestrzenną różnorodność łąk;
- negatywne, gdy świadczą o zarastaniu i braku użytkowania

Przykłady łąk z obecnymi zakrzewieniami oraz pozbawionych takich elementów krajobrazu

Historia użytkowania łąk

2010

1990

1960

1930

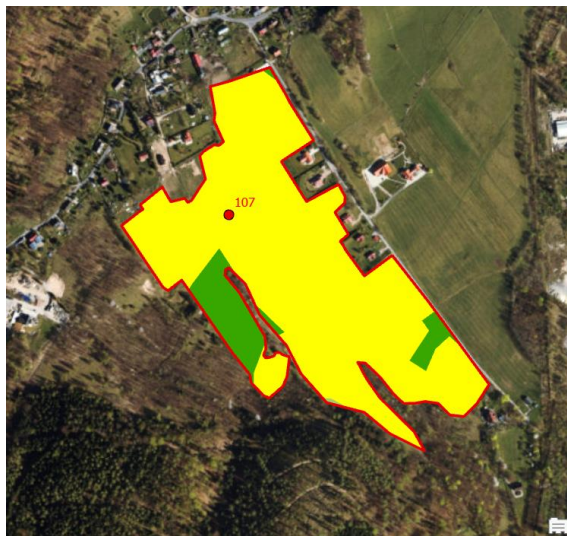
1880

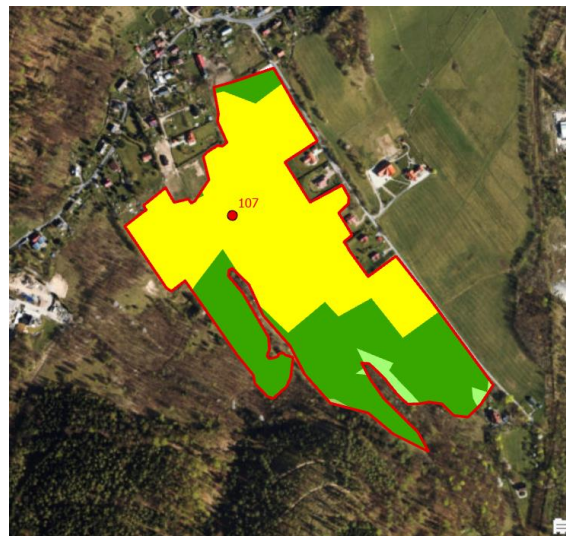
Historia użytkowania łąk jest bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na różnorodność biologiczną.

Dzięki opracowaniu pracowni GIS mamy doskonałe dane źródłowe, które możemy wykorzystać w badaniach łąk KPN

1880

1930

1960

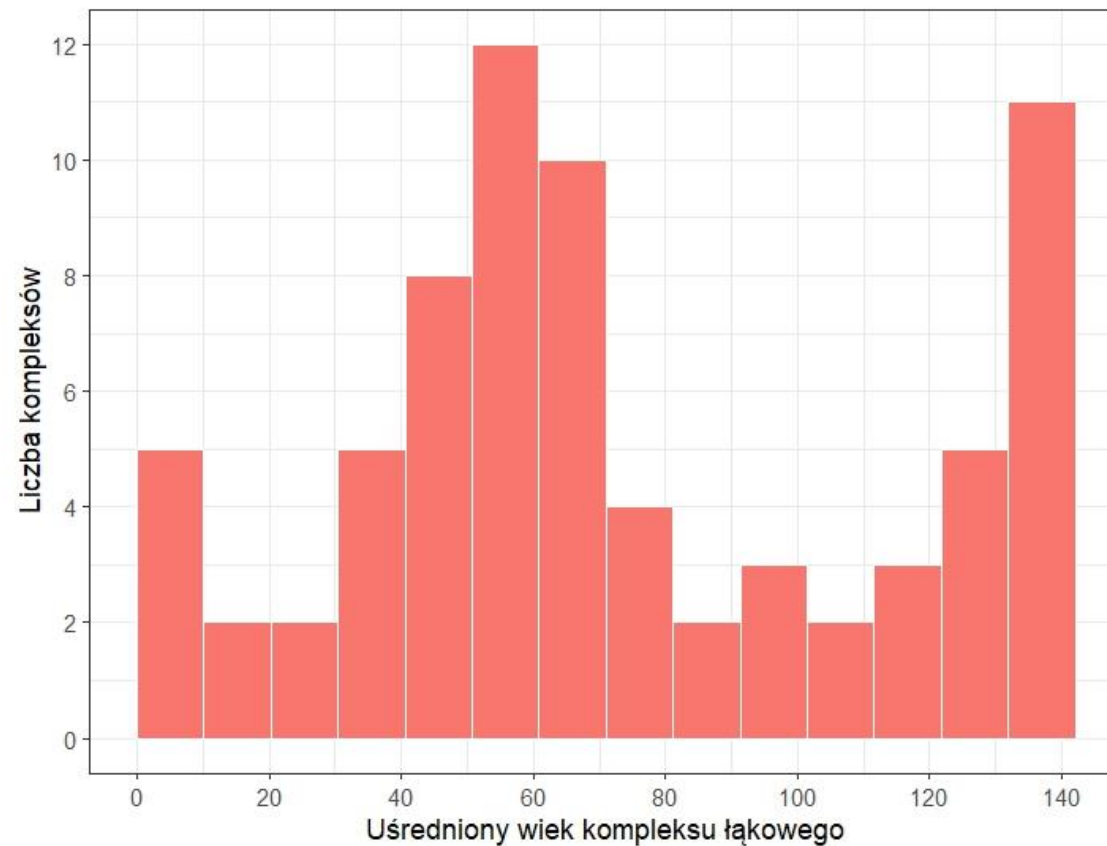
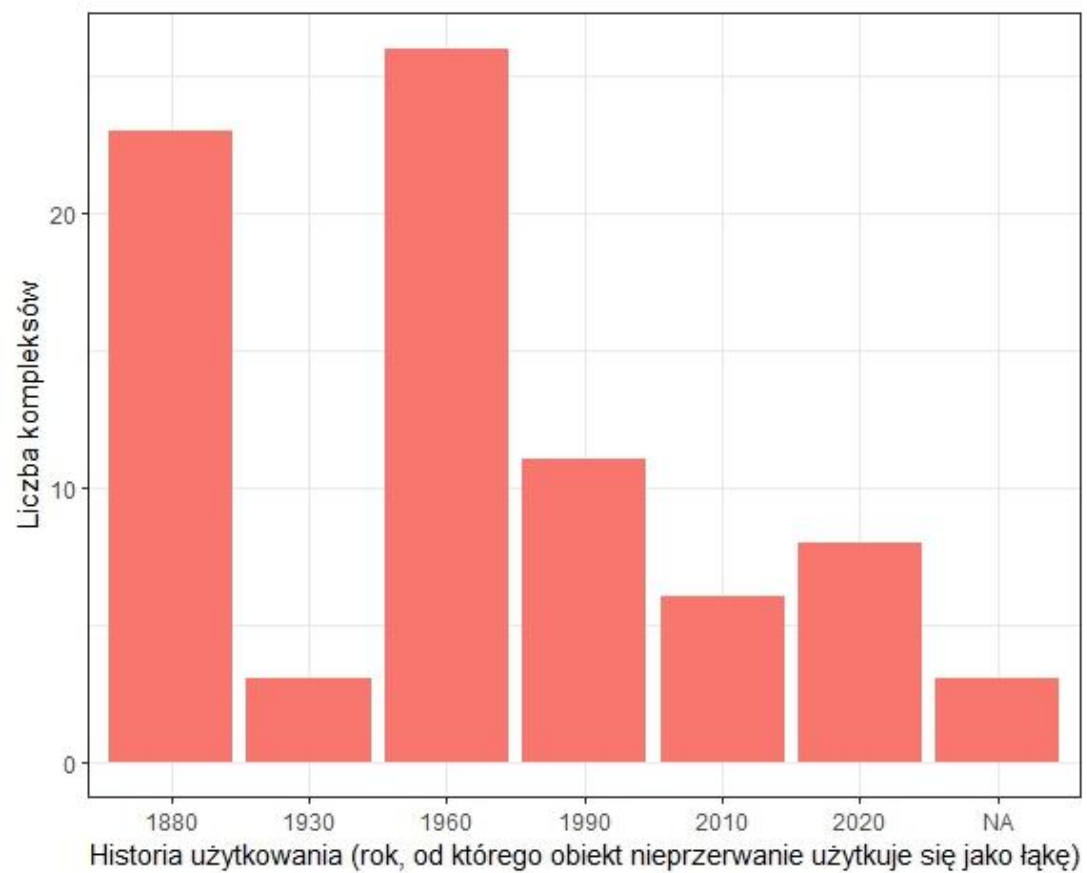
1990

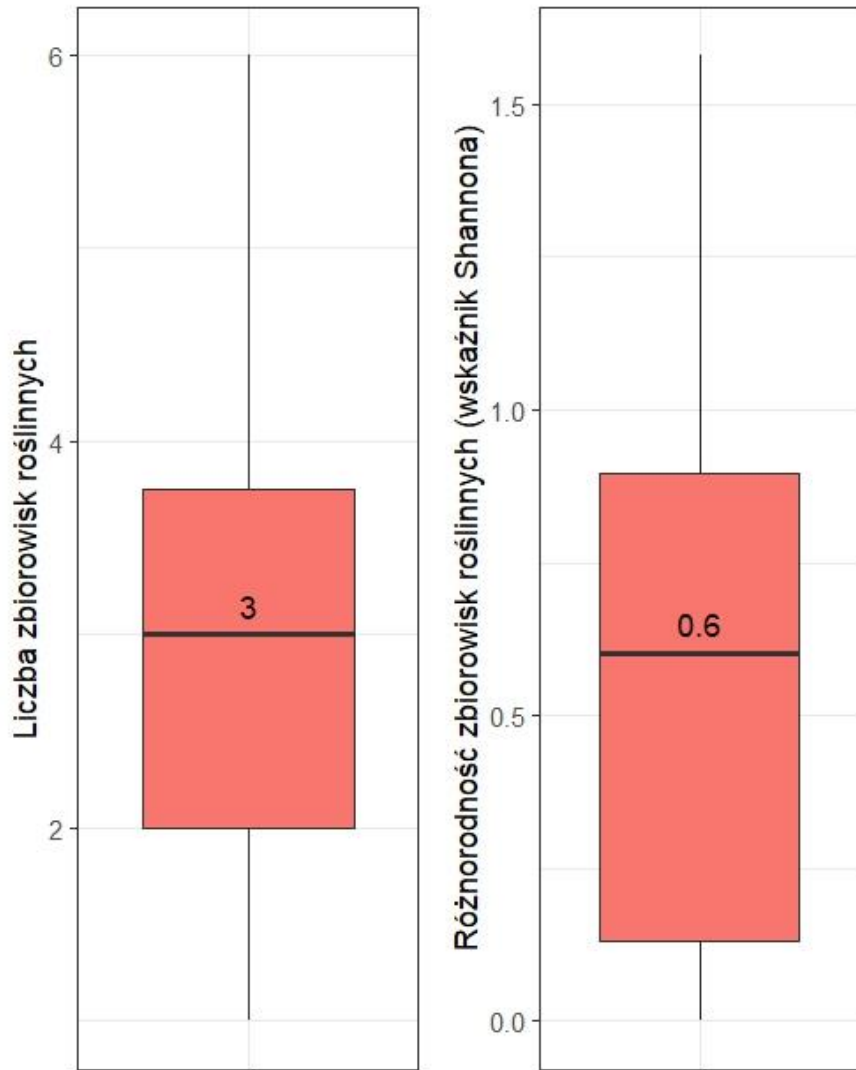
Wiek łąki (ciągłość użytkowania)

- dla poletka badawczego: 32 lata
- dla całego kompleksu: 59,8

Historia użytkowania łąk

Liczba oraz różnorodność zbiorowisk roślinnych

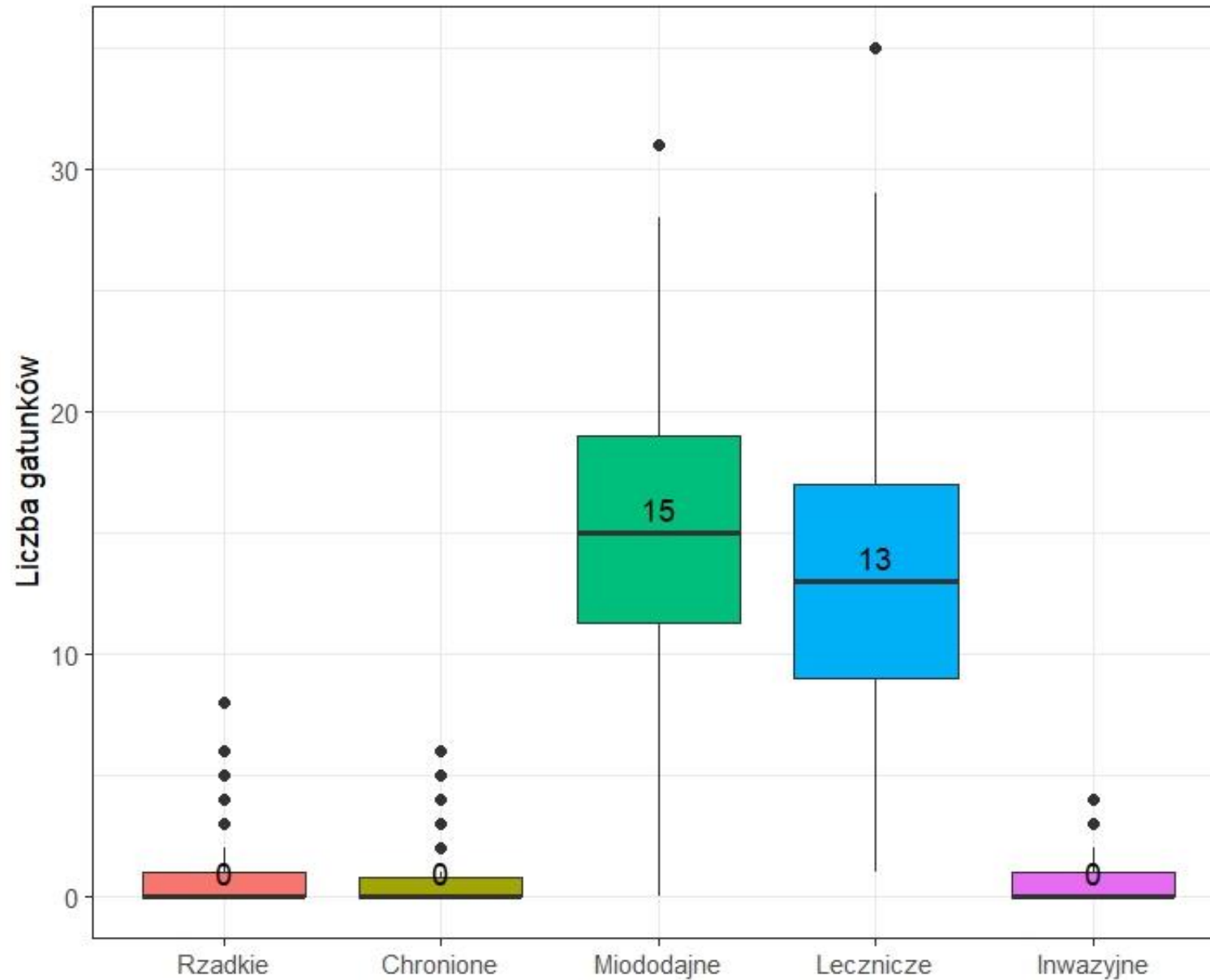

Liczba zbiorowisk roślinnych określa stopień wewnętrznego zróżnicowania płatu łąki.

Im więcej zbiorowisk, tym więcej gatunków.

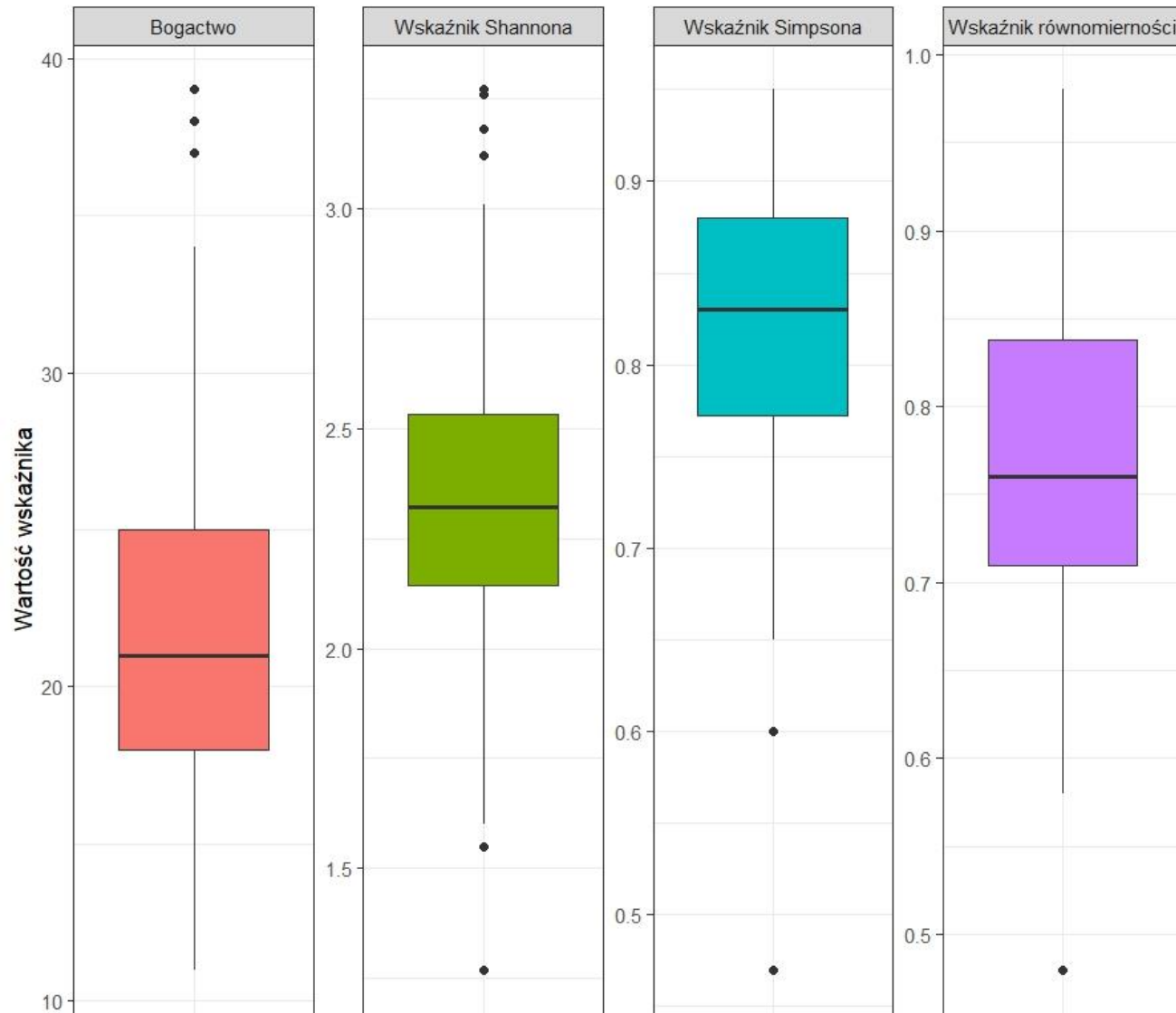
Indeks różnorodności zbiorowisk dodatkowo uwzględnia udział poszczególnych zbiorowisk w płacie łąki.

Gatunki rzadkie, chronione, miododajne, lecznicze oraz inwazyjne

Wskaźniki bogactwa, różnorodności i równomierności gatunkowej

Wskaźniki obliczono dla poletek o powierzchni 25 m² (5 x 5 m)

Łąki różnią się znacząco pod względem bogactwa i różnorodności

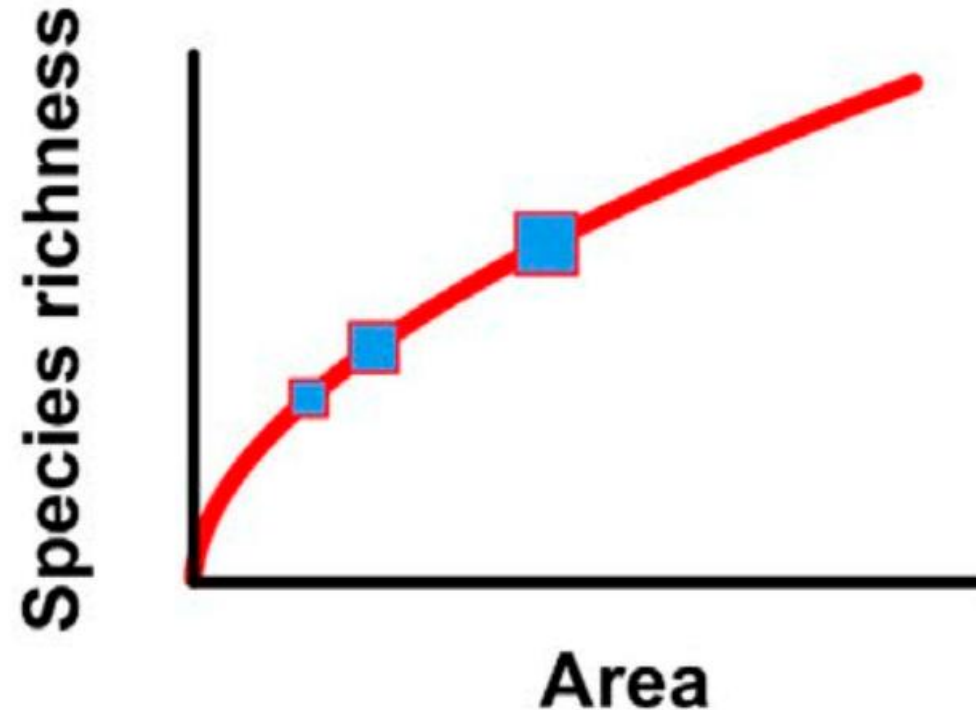
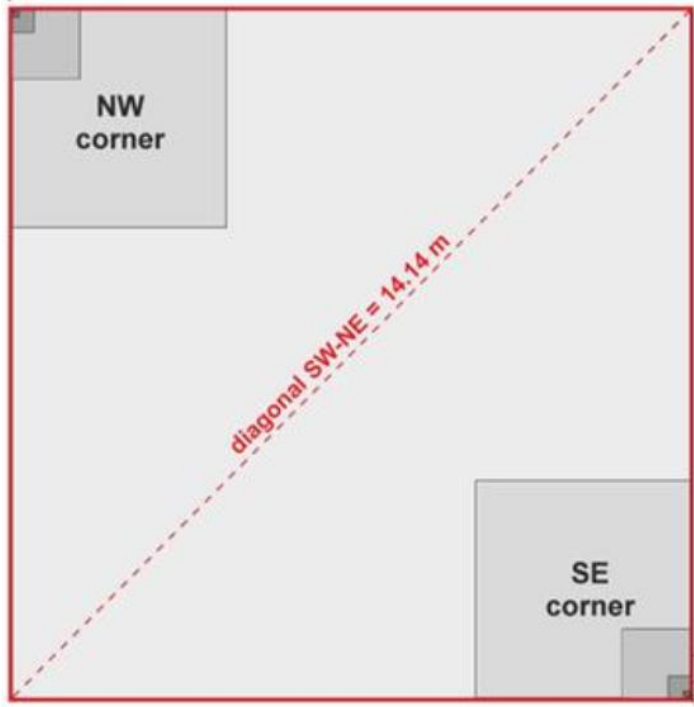
Przeciętnie w płacie występowało 21 gatunków (min: 11, max: 39)

Najbardziej różnorodne płaty znajdowały się w obrębie łąk konietlicowych

Przykłady łąk charakteryzujących się największą różnorodnością i bogactwem gatunkowym

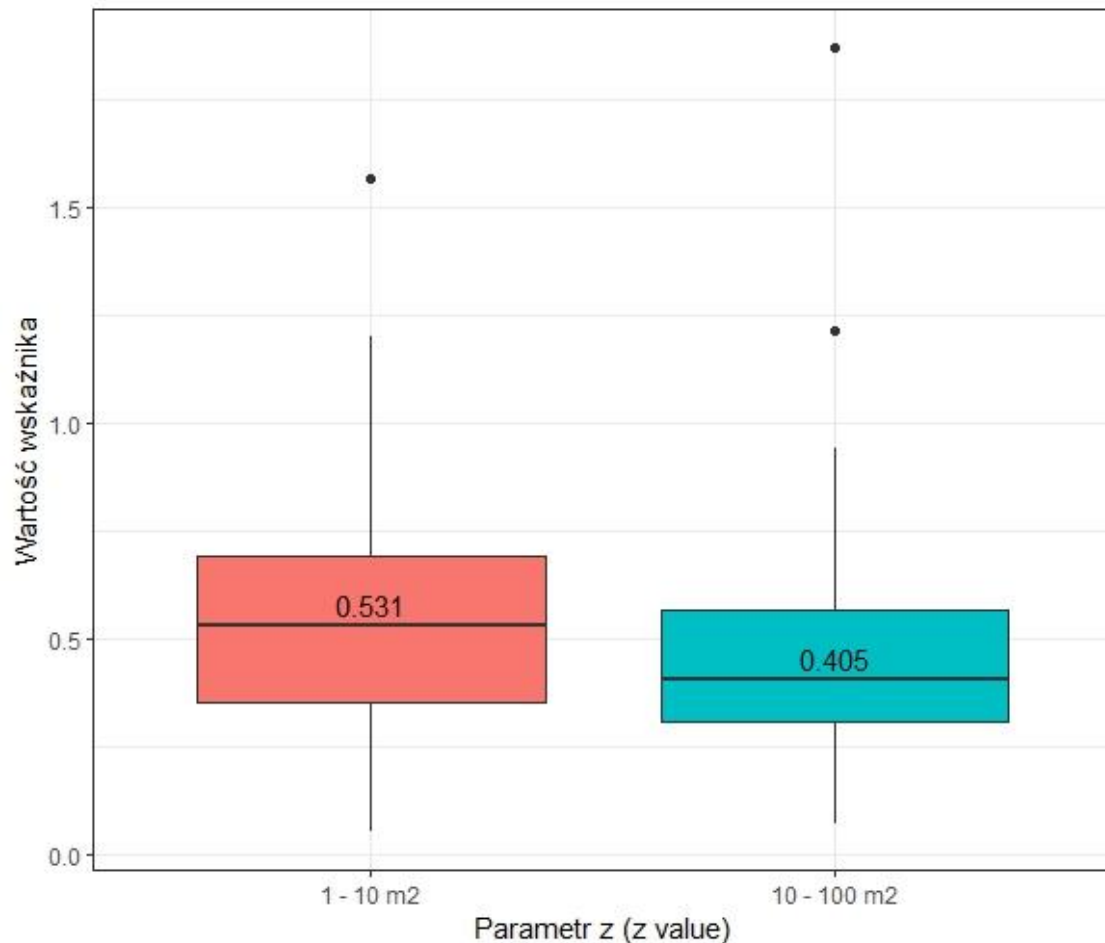
Wskaźniki β -różnorodności

Wraz ze zwiększaniem powierzchni badanego platu przybywa nowych gatunków

Wskaźniki β -różnorodności opisują, o ile wzrasta bogactwo wraz ze wzrostem powierzchni

Wskaźniki β -różnorodności

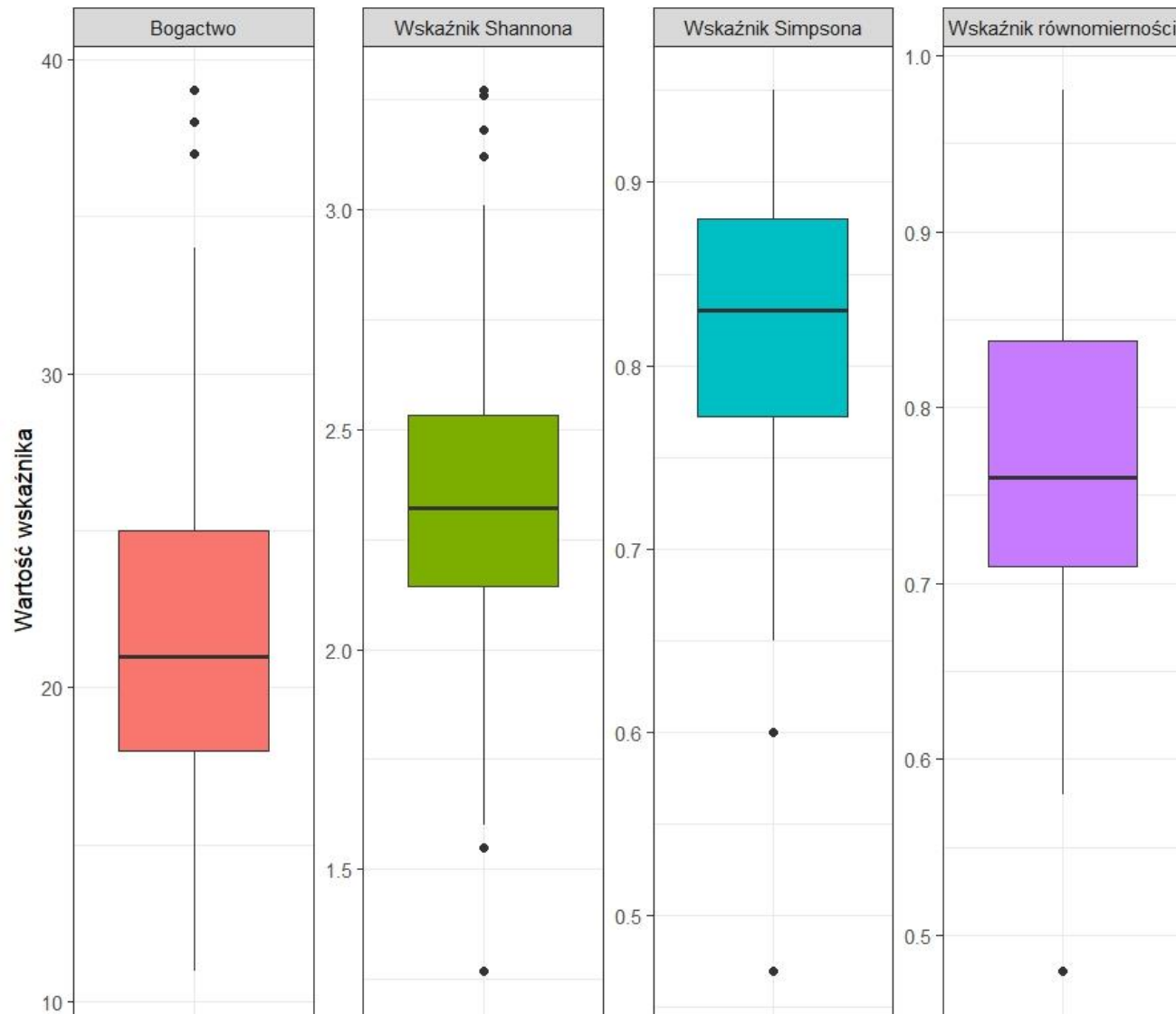

Wskaźniki β -różnorodności nie mówią wprost o jakości/stanie ekosystemu, jednak opisują bardzo ważne ekologicznie zjawisko.

Mogą mieć duże znaczenie w przypadku podjęcia długoterminowego monitoring bioróżnorodności łąk.

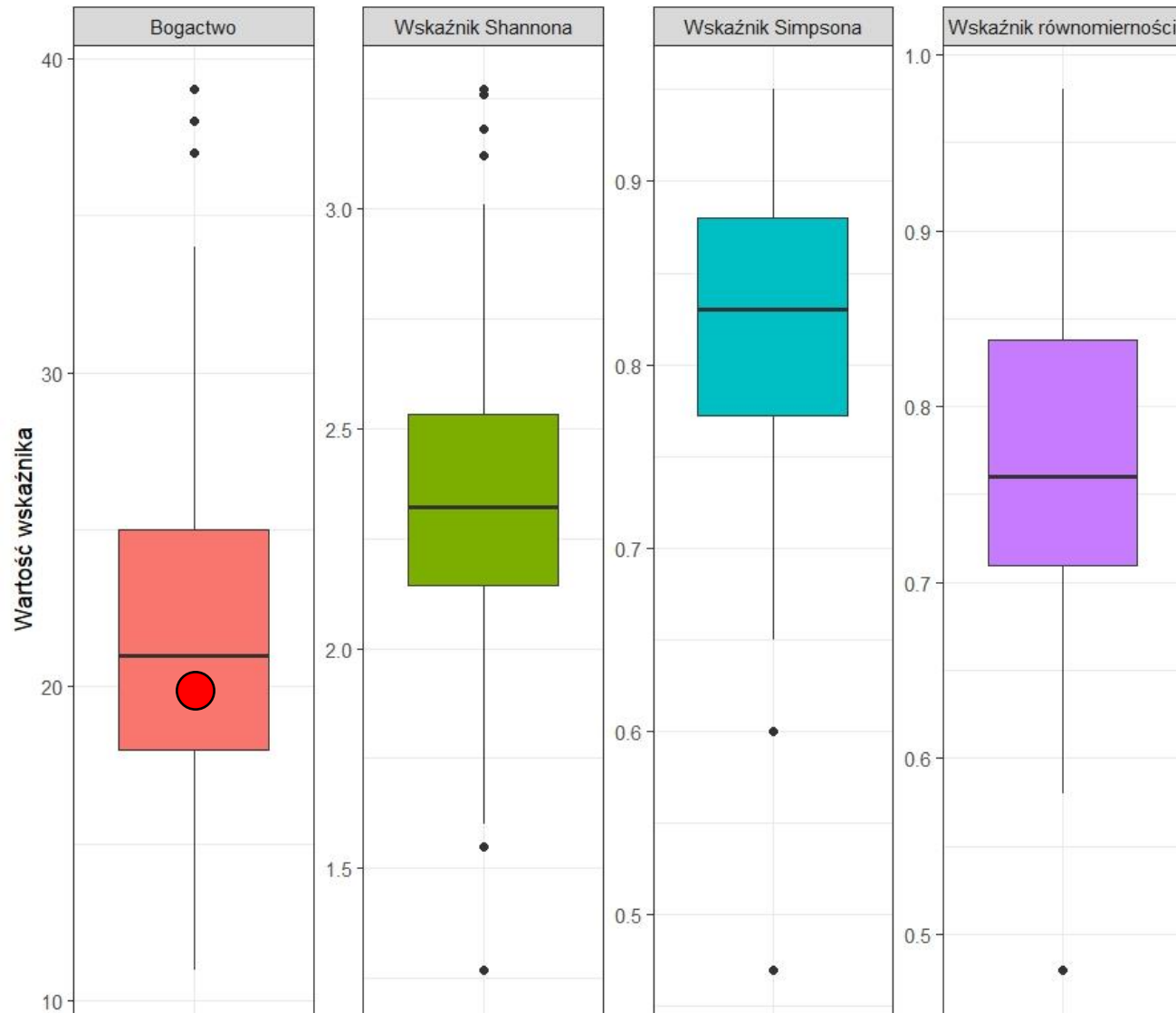
Wyniki waloryzacji jako punkt odniesienia

Wykorzystanie wyników waloryzacji

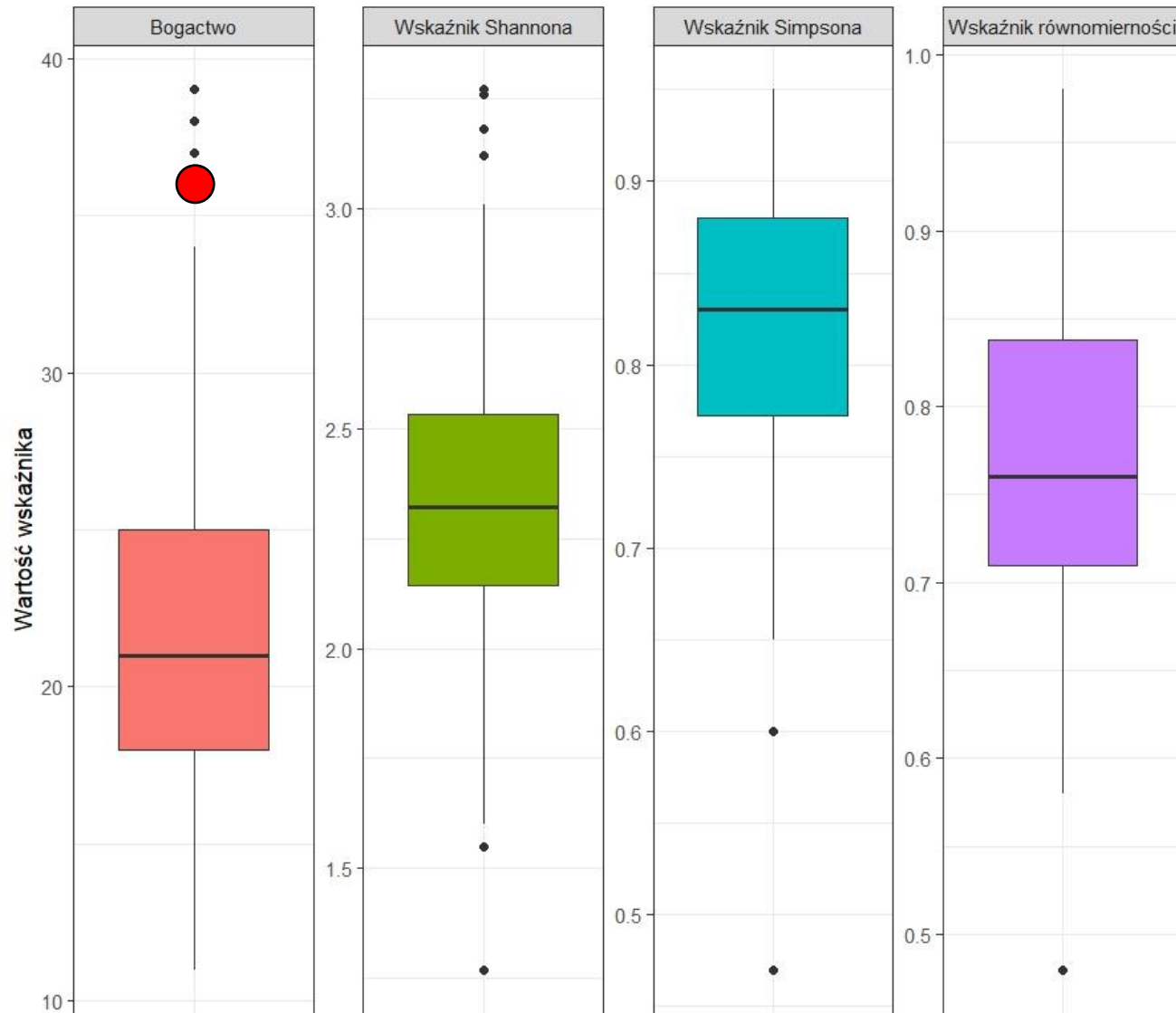
Wyniki stanowią punkt odniesienia dla oceny wartości przyrodniczej pozostałych łąk

Wykorzystanie wyników waloryzacji

Wyniki stanowią punkt odniesienia dla oceny wartości przyrodniczej pozostałych łąk

Wykorzystanie wyników waloryzacji

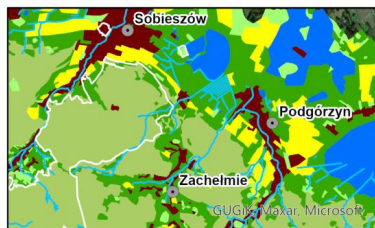
Wyniki stanowią punkt odniesienia dla oceny wartości przyrodniczej pozostałych łąk

W jaki sposób wyznaczyć priorytety dla ochrony ekosystemów łąkowych?

2010

1990

1960

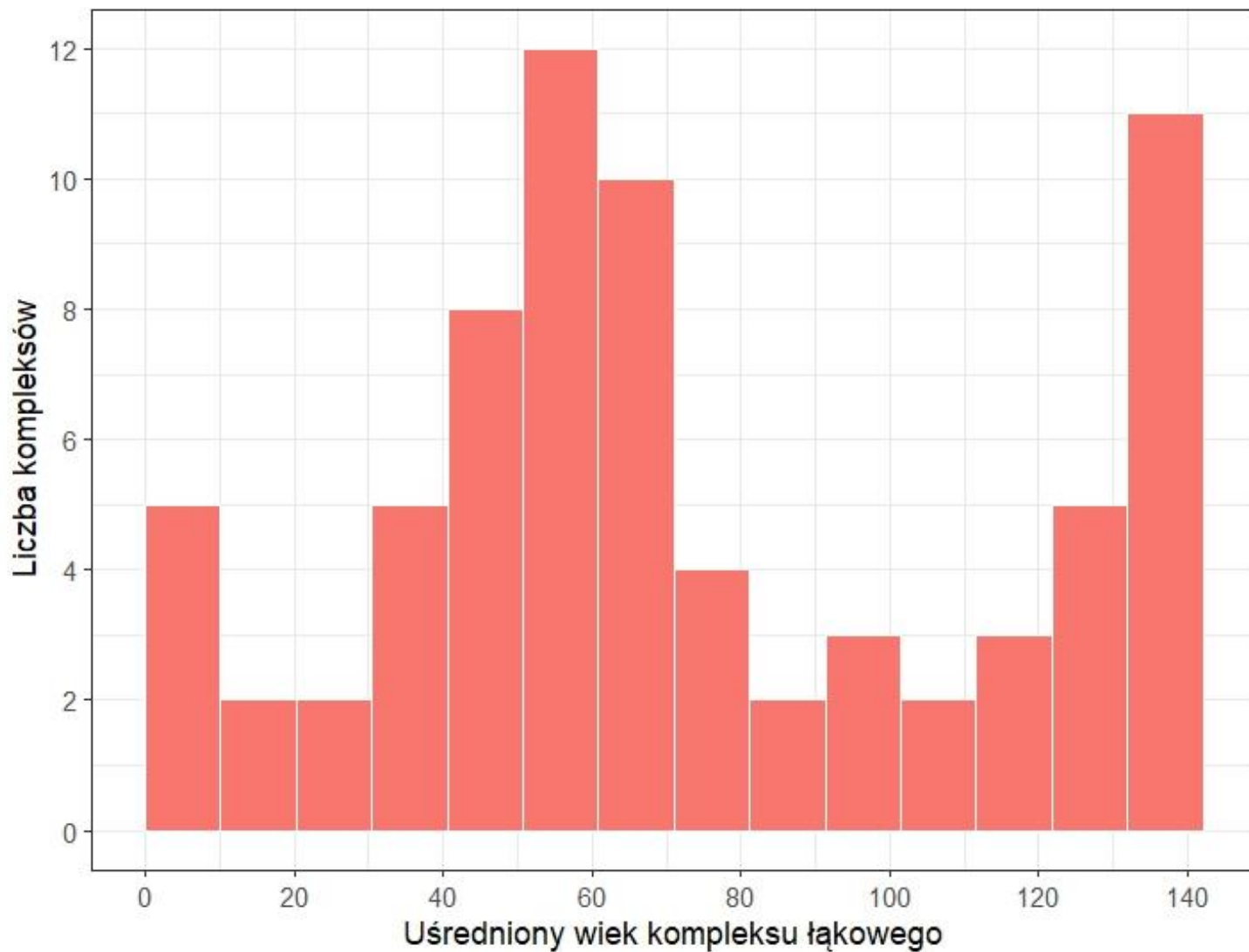
1930

1880

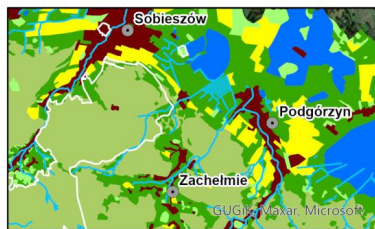
Legend

- woodland
- tree covered area
- grassland
- arable land
- urban area
- water
- dwarf pine shrubs
- block fields

2010

1990

1960

1930

1880

Legend

- woodland
- tree covered area
- grassland
- arable land
- urban area
- water
- dwarf pine shrubs
- block fields

Stare łąki (> 100 lat) jako obszary o priorytecie ochronnym

Uzupełnione o inne cenne obiekty łąkowe

